

**Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

**Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту
Кафедра обліку та аудиту**

ЧЕРЕДНИК А.М.

**Реферат
кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
«МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ОПОДАТКУВАННЯ (ЗА ДАНИМИ ПІДПРИЄМСТВА ХХХ)»**

**Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(освітня програма «Облік і оподаткування»)**

Науковий керівник: кандидат економічних
наук, доцент
Поливана Людмила Анатоліївна

Харків – 2020

Кваліфікаційна робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доцент, кандидат економічних наук
Поливана Людмила Анатоліївна

Захист відбудеться на засіданні атестаційної комісії у ХНТУСГ за адресою:
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні підприємства здійснюють свою діяльність в умовах динамічного розвитку розрахунково-платіжної системи, що прямо впливає на стан галузей економіки. Складними компонентами розрахунково-платіжних відносин є взаємна заборгованість підприємств та внутрішні розрахунки підприємства. У процесі договірних відносин та розрахункових операцій між контрагентами виникає дебіторська заборгованість. Фінансове середовище зумовлює функціонування та взаємодію із системою розрахунків, яка опосередковує фінансово-господарську діяльність. Розрахунки, маючи постійно діючий та динамічний характер, потребують певних управлінських впливів, що виробляються в системі фінансового менеджменту на основі перероблення численних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у загальній сукупності якої належить обліковій інформації.

Слід урахувати, що важливу роль в обліку дебіторської заборгованості відіграють процеси її визнання, класифікації, відображення на дату балансу, списання тощо. Важлива увага при цьому повинна приділятися процесам формування, використання та коригування резерву сумнівних боргів, оскільки залежно від обставин можуть виникати різні обліково-податкові наслідки, особливо у разі помилкового нарахування резерву сумнівних боргів у минулих роках та виправлення цих помилок у звітному році або зміни методу нарахування резерву сумнівних боргів, що вказує на актуальність теми дослідження.

Теоретична та практична значущість вирішення зазначених питань, недостатня їх наукова та прикладна розробка обумовили актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи «Методичні та організаційні засади обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування (за даними підприємства ХХХ).

Метою кваліфікаційної (бакалаврської) роботи є обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві.

Для досягнення зазначеної мети поставлені такі завдання:

- розкрити теоретичні основи обліку та аудиту дебіторської заборгованості;
- охарактеризувати стан обліку та аудиту дебіторської заборгованості;
- розробити та запропонувати шляхи удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості;
- узагальнити висновки і пропозиції по темі дослідження.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості як складової облікової системи сільськогосподарського підприємства, зокрема підприємство ХХХ.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних аспектів ведення фінансового обліку та аудиту дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві.

Методи дослідження. У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі використано методи дослідження, які забезпечили розв'язання поставлених завдань. Теоретичним та методичним підґрунтям проведених досліджень стали наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, методологія та загальносистемні принципи проведення комплексних досліджень. Із спеціальних методів в роботі були використані: при дослідженні теоретичних засад ведення обліку та аудиту дебіторської заборгованості (аналогія, порівняння), при аналітичних дослідженнях (групування, графічного зображення).

Інформаційною базою дослідження були нормативно – правові акти України з питань обліку та аудиту дебіторської заборгованості, річна фінансова звітність підприємства за період з 2017 по 2019рр., періодичні видання з теми дослідження, підручники, монографії.

Практичне значення одержаних результатів Кваліфікаційна (бакалаврська) робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення поставленого завдання. Наукові положення, висновки і пропозиції, що виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Структура та обсяг роботи. Загальний обсяг роботи складає 90 сторінок, 5 рисунків, 14 таблиць, 96 використаних джерел на 10 стор.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи обліку та аудиту дебіторської заборгованості» розглянуто: визначення, визнання та класифікацію дебіторської заборгованості; нормативно – правове регулювання обліку та аудиту дебіторської заборгованості; мету, завдання та нормативно – інформаційне забезпечення аудиту дебіторської заборгованості.

У другому розділі «Стан обліку та аудиту дебіторської заборгованості» розглянуто: організаційно – економічну характеристику підприємства; первинний, синтетичний та аналітичний облік дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги; порядок нарахування і обліку резерву сумнівних боргів; методика та техніку проведення аудиту дебіторської заборгованості.

У третьому розділі «Удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості» розглянуто: актуальні питання обліку дебіторської заборгованості в бухгалтерському (фінансовому) та податковому обліку; удосконалення облікової політики підприємства в частині дебіторської заборгованості; удосконалення аудиту дебіторської заборгованості в ринкових умовах господарювання.

ВИСНОВКИ

Об'єктом дослідження в даній кваліфікаційній (бакалаврській) роботі є процес організації обліку та аудиту грошових коштів в сучасних умовах оподаткування, як складової облікової системи сільськогосподарського підприємства, зокрема підприємство ХХХ. При аналізі господарської діяльності нами було встановлено, що загальна площа землі для ведення господарства на протязі 3-х років зазнала незначних змін і складала 4216 га в 2019 році. Характеризуючи чисельність працівників, слід відмітити збільшення цього показника в 2019 році порівнюючи з 2017 роком на 4 чоловіка. Характеризуючи показник чистого прибутку, слід відмітити його зменшення в 2019р. у порівнянні з 2017 роком, так показник зменшився на 14 139 тис. грн. Господарство в 2019 році спеціалізується на вирощуванні соняшника. Так, в рослинництві в 2019р. найбільшу частину в обсязі товарної продукції становить соняшник – 44,4%, зернові та зернобобові – 33,7%. Отже, це свідчить про те, що дане підприємство спеціалізується на вирощуванні продукції рослинництва. Враховуючи той фактор, що показники ліквідності та платоспроможності мають тенденцію до зменшення, можна зробити висновок, що товариство в 2019 році ліквідне і платоспроможне.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах зазначені у Положенні (Стандарті) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 року №237. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги виникає, коли підприємство реалізує їх у кредит, тобто з відстрочкою платежу. Для бухгалтерського обліку такої дебіторської заборгованості в СФГ «Моноліт» використовується активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». На підприємстві облік розрахунків з вітчизняними покупцями та замовниками ведеться на субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». Для розрахунків з іноземними покупцями призначений субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» рахунку 36, але на підприємстві розрахунки в іноземній валюті не здійснювались і тому субрахунок не застосовувався. Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», сумнівний борг – це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашенні боржником. Кожна заборгованість – це результат певних відносин її з контрагентами. На підприємстві резерв сумнівних боргів не створюється, отже рахунок 38 не відкрито.

Для вдосконалення системи обліку та аудиту дебіторської заборгованості нами запропоновано:

1. Розробити комплекс заходів щодо: – пошуку можливостей збільшення кількості покупців і замовників підприємства з тим, щоб зменшити масштаб ризику несплати боргів; постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо);

2. Створити резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в Наказі про облікову політику підприємства;
3. Своєчасно здійснювати контроль співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Значне перевищення фактичної дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування;
4. Управляти при лімітуванні дебіторською заборгованістю як у загальних обсягах, так і в розрахунку на одного дебітора (існуючого чи потенційного) і періодично переглядати граничні суми;
5. Систематично проводити інвентаризацію заборгованості.

Основним показниками для аналізу дебіторської заборгованості, блок якого включений до програми аудиту, повинні бути: оборотність дебіторської заборгованості; період погашення дебіторської заборгованості; середній період інкасації дебіторської заборгованості; коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості; частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів; ефект, отриманий від інвестування засобів у дебіторську заборгованість по розрахунках з покупцями та замовниками; коефіцієнт ефективності інвестування засобів у дебіторську заборгованість.

Удосконалення процесу управління дебіторською заборгованістю надасть можливість вибору її оптимального розміру для кожного окремого підприємства, максимально уникати прострочення термінів її погашення, оптимізації контингенту покупців та замовників, ураховуючи їх платоспроможність, що, в свою чергу, вплине на зменшення обсягів сумнівних боргів, безнадійної заборгованості, а також удосконалення управлінського аспекту стосовно витрат та доходів кожного окремого підприємства.

Враховуючи той факт, що при формуванні облікової політики, необхідно чітко класифікувати дебіторську заборгованість підприємства, з метою її поточного обліку та правильної оцінки в фінансовій звітності, нами запропоновано в Наказі про облікову політику підприємства виділити перелік класифікаційних ознак та види дебіторської заборгованості, зазначити критерії віднесення довгострокової заборгованості до складу необоротних активів підприємства та чітко розмежувати види поточної дебіторської заборгованості відповідно до здійснюваних операцій підприємства. Також, вважаємо суттєвою пропозицію щодо внесення до Наказу про облікову політику характеристику всіх знижок за оплату у короткий термін чи нарахування пені за затримку платежу з метою оптимального управління дебіторською заборгованістю.

На підприємстві доцільно було б розробити і затвердити «Положення про організацію системи внутрішнього аудиту», що дозволило б регламентувати діяльність служби внутрішнього аудиту. В посадових інструкціях внутрішніх аудиторів повинні бути чітко визначені їх функціональні обов'язки, а внутрішнім аудиторам повинні бути надані можливості доступу до будь-якої необхідної їм інформації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Бабійчук Є.В., Чередник А.М., Рось Л.М. Поняття «Облікова політика: коротко про головне». 2020. Матеріали ІІ Всеукраїнської науково - практичної інтернет - конференції, присвяченої 90-річчю з дня заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, 15 травня 2020 року / редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ ім. П. Василенка, – Х.: «Стильна типографія», 2020. – С.
2. Cherednyk A.M., Babiychuk E.V., Ros L.M. Authorization of accounting: practical moments. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток. Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 125-127.

АНОТАЦІЯ АНОТАЦІЯ

Чередник А.М. «Методичні та організаційні засади обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування (за даними підприємства ХХХ). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо - кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Харківській національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020.

Сучасні трансформаційні процеси вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку в Україні, обумовлюють різноманіття господарської поведінки власників та менеджерів підприємств. Діяльність кожного підприємства полягає у значному обсязі оборотних коштів у складі їх активів, тому для підприємств проблема ефективного управління дебіторською заборгованістю, спрямованого на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної її інкасації, має дуже важливий характер. Саме ефективне управління дебіторською заборгованістю здатне підвищити рівень рентабельності та прибутковості підприємства. Повернення дебіторської заборгованості в щонайменші терміни та недопущення в подальшому її збільшення вище допустимої межі – реальна можливість подолати або пом'якшити дефіцит оборотних коштів. Донині існує чимало актуальних нерозв'язаних питань, пов'язаних з обліком дебіторської заборгованості. Це відповідно обумовлює постійний перегляд нормативних актів і регламентуючих документів, розробки нових шляхів удосконалення організації та методики розрахунків з дебіторами. В роботі розглянуто теоретичні основи обліку та аудиту дебіторської заборгованості, висвітлено стан обліку та аудиту дебіторської заборгованості, запропоновано шляхи удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості.

Нами рекомендовано організувати бухгалтерський облік відповідно до встановлених завдань, що були закріплені в Наказі про облікову політику: забезпечити своєчасність та достовірність відображення операцій з обліку

дебіторської заборгованості, здійснення контролю за правильністю і законністю формування дебіторської заборгованості. Запропоновано: вести картки аналітичного обліку на кожного дебітора або накопичувальну відомість довільної форми, розробити та затвердити «Положення про організацію системи внутрішнього аудиту», що дозволило б регламентувати діяльність служби внутрішнього аудиту.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, первинна документація, аудит, міжнародні стандарти.

Список публікацій студента:

1. Бабійчук Є.В., Чередник А.М., Рось Л.М. Поняття «Облікова політика: коротко про головне» // Матеріали ІІ Всеукраїнської науково - практичної інтернет -конференції, присвяченої 90-річчю з дня заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, 15 травня 2020 року / редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ ім. П. Василенка. Х.: «Стильна типографія», 2020. С. 79-81.

2. Cherednyk A.M., Babiychuk E.V., Ros L.M. Authorization of accounting: practical moments. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток. Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 125-127.

SUMMARY

Cherednyk A.M. «Methodical and organizational principles of accounting and audit of receivables in modern tax conditions (according to XXX)». - On the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining the educational - qualification level «Bachelor» in specialty 071 «Accounting and Taxation». - Kharkiv national technical University of agriculture named Peter Vasilenko, Kharkiv, 2020.

Modern transformation processes require a revision of the accounting system in Ukraine, determine the diversity of economic behavior of owners and managers of enterprises. The activity of each enterprise is a significant amount of working capital in their assets, so for enterprises the problem of effective management of receivables, aimed at optimizing its overall size and ensuring its timely collection, is very important. It is the effective management of receivables that can increase the level of profitability and profitability of the enterprise. Repaying receivables as soon as possible and preventing them from increasing above the allowable limit in the future is a real opportunity to overcome or mitigate the working capital deficit. To date, there are many current unresolved issues related to accounting for receivables. This, in turn, leads to a constant revision of regulations and regulations, the development of new ways to improve the organization and methods of settlements with debtors.

The theoretical bases of accounting and audit of receivables are considered in the work, the state of accounting and audit of receivables is covered, the ways of improvement of accounting and audit of receivables are offered.

We recommend that we organize accounting in accordance with the established tasks set out in the Order on Accounting Policy: to ensure the timeliness and accuracy of accounting for receivables accounting, control over the correctness and legality of the formation of receivables. It is proposed: to keep cards of analytical accounting for

each debtor or accumulative statement of any form, to develop and approve "Regulations on the organization of the internal audit system", which would regulate the activities of the internal audit service.

Key words: receivables, primary documentation, audit, international standards.

List of student publications:

1. Бабійчук Є.В., Чередник А.М., Рось Л.М. Поняття «Облікова політика: коротко про головне» // Матеріали II Всеукраїнської науково - практичної інтернет -конференції, присвяченої 90-річчю з дня заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, 15 травня 2020 року / редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ ім. П. Василенка. Х.: «Стильна типографія», 2020. С. 79-81.

2. Cherednyk A.M., Babiychuk E.V., Ros L.M. Authorization of accounting: practical moments. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток. Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 125-127.

Комп'ютерний набір і верстка
А.М. Чередник

Підп. до друку __.__.2019. Формат 60x84 1/16. Папір
офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.

Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня» 61002, м.
Харків, вул. Алчевських, 44 Свідоцтво про державну
реєстрацію: серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.